

Sygn. akt III AUa 741/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Jolanta Pietrzak
Sędziowie	SSO del. Anna Petri (spr.) SSA Marek Żurecki
Protokolant	Beata Kłosek

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2016r. w Katowicach

sprawy z odwołania R. B. (R. B.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o odsetki

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Częstochowie z dnia 30 stycznia 2015r. sygn. akt IV U 525/14

1. **oddala apelację,**

2. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. na rzecz ubezpieczonego R. B. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

/-/SSA M.Żurecki /-/SSA J.Pietrzak /-/SSO del. A.Petri

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 741/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczony R. B. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. z 15 stycznia 2014r., odmawiającej przyznania

mu prawa do odsetek od niewypłaconej w terminie emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Domagał się ich wypłaty i zasądzenia od organu rentowego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego. Wskazał, iż jak wynika ze uzasadnienia wyroku, na mocy którego przyznano mu świadczenie, organ rentowy nie miał podstaw do odmowy przyznania mu go.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. Zarzucił, iż wydał decyzję w sprawie prawa do świadczenia ubezpieczonego w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do jej wydania. Tym samym, uczynił to w przepisany prawem terminie.

Wyrokiem z dnia 30 stycznia 2015r. Sąd Okręgowy w Częstochowie zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do odsetek od kwoty wyrównania świadczenia należnego ubezpieczonemu za okres od 2 kwietnia 2011r. do 30 listopada 2013r., poczynając od 2 maja 2011r. i od drugiego dnia każdego kolejnego miesiąca do dnia wypłaty wyrównania oraz zasądził od organu rentowego na jego rzecz koszty zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji ustalił, iż decyzją z dnia 21 kwietnia 2011r. organ rentowy odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, kwestionując wykazanie przez niego 15 lat pracy w tych warunkach. Zaprzeczył bowiem prawdziwości zapisów złożonego przez niego świadectwa pracy, z którego wynikało, iż przez wymagany okres pracował w tych warunkach na stanowisku samodzielnego inspektora BHP. Wyrokiem z 14 września 2011r. Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił odwołanie ubezpieczonego, a wyrokiem z 29 maja 2012r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił jego apelację. W następstwie skargi kasacyjnej ubezpieczonego Sąd Najwyższy uchylił ów wyrok uznając, iż charakter pracy ubezpieczonego przemawia za przyjęciem, iż świadczona ona była w warunkach szkodliwych. W ocenie tego Sądu, przeciwko takiemu wnioskowi nie może przemawiać rodzaj i cel sprawowanej przez niego kontroli, mającej na celu czuwanie nad przestrzeganiem zasad bhp. Istotne bowiem jest wyłącznie to, iż odbywała się ona bezpośrednio na stanowiskach pracy, na jakich wykonywano pracę w warunkach szczególnych. W wyniku tego, ostatecznie świadczenie zostało ubezpieczonemu przyznane na mocy wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 25 września 2013r., począwszy od 2 kwietnia 2011r. Wykonując ów wyrok decyzją z dnia 12 listopada 2013r., organ rentowy przyznał ubezpieczonemu dochodzone świadczenie emerytalne, określając jako termin jego wypłaty - pierwszy dzień każdego miesiąca. Wskazał przy tym, iż na poczet należności za okres od 2 kwietnia 2011r. do 30 listopada 2013r. zalicza kwotę wypłaconego mu zasiłku przedemerytalnego, przekazując pozostałą część przyznanej należności.

Sąd Okręgowy zważył, iż odwołanie ubezpieczonego zasługiwało na uwzględnienie. Powołując się na przepis art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych wskazał, że skoro organ rentowy w terminie przewidzianym

w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych

z ubezpieczeń społecznych nie ustalił prawa do świadczenia i nie wypłacił go, przeto jest obowiązany do wypłaty ustawowych odsetek od niego, określonych w przepisach prawa cywilnego. Sąd I instancji uznał przy tym, iż opóźnienie w wypłacie świadczenia było następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. Wynikały one

z błędnej oceny prawnej świadectwa pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych. Gdyby od początku procedury przyznawania świadczenia zastosować wykładnię przyjętą przez Sąd Najwyższy, klasyfikującą pracę ubezpieczonego do tego rodzaju prac, to należało przyznać sporne świadczenie po złożeniu przez ubezpieczonego wniosku o nie.

Organ orzekający podkreślił, iż przyznanie świadczenia nie wymagało prowadzenia dodatkowych ustaleń z osobowych źródeł dowodowych, czego, z uwagi na ograniczenia dowodowe, nie mógł uczynić organ rentowy. Poprawna wykładnia przepisów stanowiących podstawę przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury, przyjęta ostatecznie przez Sąd Najwyższy, winna prowadzić do jego wcześniejszej wypłaty. Organ rentowy ponosi zatem odpowiedzialność za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

Dlatego też, z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd I instancji zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu żądane odsetki wraz z kosztami zastępstwa procesowego w potrójnej wysokości.

Apelację od tego wyroku wniósł organ rentowy.

Apelujący zaskarżył wyrok w całości, domagając się jego zmiany i oddalenia odwołania. Zarzucił wyrokowi:

- błędną wykładnię przepisów prawa materialnego, a to art. 85 ust. 1 ustawy systemowej i przyjęcie, że opóźnienie w wypłacie świadczenia emerytalnego ubezpieczonego nastąpiło z winy organu rentowego w sytuacji, gdy do jego przyznania niezbędne było przeprowadzenie postępowania sądowego, ustalającego charakter i wymiar czasu pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych;

- błędne zastosowanie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., poprzez zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do odsetek od wypłaconego świadczenia emerytalnego podczas, gdy brak było podstaw do ustalenia, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie.

Apelujący zauważył, iż w uzasadnieniu wydanego w niniejszej sprawie wyroku Sądu Najwyższego wskazano, że jak wynika z ustalonego stanu faktycznego, ubezpieczony wykonywał czynności nadzorcze w ramach wydziałów produkcyjnych zakładów metalurgicznych: formiarni, rdzeniarni, przerobu mas oraz oczyszczalni, polegające na kontrolowaniu, czy pracownicy stosują środki ochrony oraz czy maszyny spełniają normy bezpieczeństwa. Ubezpieczony wykonywał również dodatkowe czynności - takie,

jak sporządzanie dokumentacji i przeprowadzenie szkoleń dla pracowników, ale odbywały się one w halach produkcyjnych zakładu, a zatem w warunkach szkodliwych dla zdrowia.

W ocenie apelującego, stanowisko pracy ubezpieczonego określone jako inspektor bhp budziło wątpliwości, czy wymaga stałego przebywania w warunkach bezpośredniego narażenia zdrowia. Organ rentowy w toku przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy

w warunkach szczególnych nie miał uprawnień do przeprowadzenia dowodu z zeznań świadków powołanych w toku postępowania sądowego i stanowiących istotny element rozstrzygnięcia. Podstawowe znaczenie miała więc ocena materiału dowodowego uzupełnionego w postępowaniu sądowym oraz wskazania prawne Sądu Najwyższego,

iż co do zasady, praca osoby nadzorującej pracowników pod względem bezpieczeństwa może zostać uznana za pracę w warunkach szczególnych, o ile stanowi tzw. nadzór bezpośredni. Brak przy tym podstaw do przyjęcia błędu organu rentowego, skoro także wątpliwości Sądów obu instancji budziła ocena ustalonego stanu faktycznego, jak i dokonanie jej subsumcji

do stanu prawnego. Apelujący powołał się na bogate orzecznictwo, w tym na wyrok Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2009r. (I UK 345/08 OSNP 2010/23-24/293), z którego wynika, że organ rentowy nie ma obowiązku wypłaty odsetek od świadczenia rentowego przyznanego w terminie 30 dni od wpływu prawomocnego wyroku Sądu zmieniającego uprzednią decyzję tego organu, odmawiającą prawa do świadczenia, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy

w postępowaniu odwoławczym było uzasadnione ustaleniami, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu z uwagi na ograniczenia dowodowe obowiązujące

w postępowaniu przed organem rentowym. Stąd wniosek Sądu I instancji o błędnej wykładni przepisów, dokonanej przez organ rentowy, powodującej odmowę przyznania świadczenia emerytalnego, należy uznać za powierzchowny i niedający podstaw do przyjęcia jego winy

w opóźnionej wypłacie świadczenia.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie.

Domagał się także zasądzenia od organu rentowego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego. Ubezpieczony zarzucił, iż organ rentowy błędnie interpretuje przepis

art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Skoro bowiem, odmawiając przyznania prawa do świadczenia, naruszył przepisy prawa materialnego, dokonując jego błędnej wykładni, przeto odpowiada za opóźnienie w jego wypłacie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd odwoławczy uznaje za własne ustalenia poczynione przez Sąd I instancji i podziela dokonaną na ich podstawie ocenę prawną zasadności odwołania ubezpieczonego.

Zgodnie z treścią pominiętego przez Sąd I instancji art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 748 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą emerytalną, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Z mocy art. 118 ust. 2 tej ustawy, jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1. Wszystkie okoliczności, niezbędne do wydania decyzji przyznającej ubezpieczonemu prawo do emerytury, zostały wyjaśnione w dniu złożenia przez niego 1 kwietnia 2011r. wniosku emerytalnego wraz z oryginałem świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, potwierdzającym świadczenie tej pracy w (...) S.A.

w M. w okresie od 1 października 1975r. do 30 września 1977r.

i od 29 października 1979r. do 31 stycznia 1987r. na stanowisku samodzielnego inspektora bhp. Świadectwo to wydane zostało przez podmiot uprawniony - pracodawcę, który powołał się w nim prawidłowo na prace ujęte w stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 z późn. zm.) wykazie A, dziale XIV, pod poz. 24, polegające na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozoru inżyniersko-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Dzięki temu dokumentowi ubezpieczony wykazał przepracowanie wymaganych 15 lat

w warunkach szczególnych, bowiem organ rentowy uznał mu już wcześniej 9 lat, 11 miesięcy i 11 dni takiej pracy. Spełnienie przez niego pozostałych przesłanek do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury było przy tym bezsporne. Zatem, prawo do tego świadczenia należało mu przyznać w terminie 30 dni od złożenia wniosku,

tj. do 1 maja 2011r. W tym też terminie należało dokonać wypłaty świadczenia, czego organ rentowy nie uczynił.

Po myśli trafnie przytoczonego przez Sąd Okręgowy art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015r.,

poz. 121 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą systemową, jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych nie wypłacił świadczenia,

jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych, określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. W terminie przewidzianym w art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej, czyli do 1 maja 2011r.

organ rentowy nie przyznał i nie wypłacił ubezpieczonemu wcześniejszej emerytury, a uczynił to dopiero na podstawie decyzji z dnia 12 listopada 2013r., przeto jest on zobligowany do wypłaty odsetek za okres opóźnienia.

Powoływany przez apelującego przepis art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej

nie ma tu zastosowania. Zgodnie z jego brzmieniem, w razie ustalenia prawa do świadczenia, orzeczeniem organu odwoławczego, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego. Nie budzi wątpliwości fakt, iż w niniejszej sprawie organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji przyznającej ubezpieczonemu prawo do wcześniejszej emerytury. Jak wynika z motywów rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego i Sądu Apelacyjnego w Katowicach, zmieniającego wyrok Sądu I instancji i decyzję organu rentowego i przyznającego ubezpieczonemu wcześniejszą emeryturę, przyczyną dotychczasowej odmowy przyznania mu tego świadczenia była wyłącznie błędna wykładnia postanowień przytoczonego rozporządzenia, przyjęta zarówno przez organ rentowy,

jak i dotychczas orzekające w sprawie Sądy I i II instancji. Sąd Najwyższy podkreślił bowiem, że rodzaj i cel sprawowanej przez ubezpieczonego kontroli, mającej na celu czuwanie nad przestrzeganiem zasad bhp, nie miał żadnego znaczenia i nie powinien być zadecydować o wyłączeniu możliwości przyporządkowania jego pracy do wykonywanej w ramach powołanego punktu 24 działu XIV wykazu A, stanowiącego załącznik do przytoczonego wyżej rozporządzenia. Podkreślić przy tym należy,

iż w uzasadnieniach wyroku Sądu Najwyższego i prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach w ogóle nie powoływano się na wyniki dotychczasowego postępowania sądowego. Sąd Najwyższy pokreślił wręcz, iż fakt świadczenia przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych potwierdzało wydane mu świadectwo pracy w tych warunkach, jak i fakt dotychczasowej wypłaty świadczenia przedemerytalnego przy zaliczeniu mu spornej obecnie pracy

do realizowanej w warunkach szczególnych. Sąd Apelacyjny wskazał nadto, iż stała praca ubezpieczonego na wydziałach produkcyjnych była od początku bezsporna. Wątpliwości budził jedynie charakter sprawowanej przez niego kontroli, który -

jak przesądził ostatecznie Sąd Najwyższy - był bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Jak słusznie ocenił Sąd I instancji, Sąd Apelacyjny nie ustalił zatem żadnej nowej okoliczności uzasadniającej prawo ubezpieczonego do wcześniejszej emerytury, a jedynie potwierdził wykazanie przez niego wymaganego stażu pracy w warunkach szczególnych już w momencie składania wniosku o to świadczenie. Okoliczność ta winna być zatem ustalona od razu przez organ rentowy, w oparciu

o załączniki do wniosku emerytalnego ubezpieczonego, bez konieczności prowadzenia w tym celu postępowania sądowego. Wpływ wyroku Sądu Apelacyjnego

w Katowicach z dnia 17 października 2013r. do organu rentowego nie jest więc dniem wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji przyznającej ubezpieczonemu prawo do wcześniejszej emerytury, która winna zostać wydana

w 30 dni od złożenia wniosku emerytalnego. Skoro tak się nie stało, to organ rentowy ponosi odpowiedzialność za niezaliczenie ubezpieczonemu okresu pracy

na stanowisku samodzielnego inspektora bhp do pracy w warunkach szczególnych

i opóźnioną z tej przyczyny wypłatę świadczenia.

Zauważyć na koniec należy, iż fakt niestwierdzenia przez organ odwoławczy odpowiedzialności organu rentowego, nie oznacza braku odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Wskazał na to Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 marca 2011r. (I UZP 2/11;

OSNP 2011/19-20/255), z której wynika, iż brak orzeczenia organu odwoławczego

o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

Uznać więc wypada, że wbrew stanowisku apelującego, organ rentowy uchybił ustawowemu terminowi wynikającemu z powołanego na wstępie art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej, nie ustalwszy uprawnienia ubezpieczonego do wcześniejszej emerytury. Nie wydał bowiem decyzji w sprawie wcześniejszej emerytury w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do jej wydania, tj. w okresie 30 dni od złożenia wniosku z załącznikami potwierdzającymi wymagany staż pracy w warunkach szczególnych.

Jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007r. (III UK 37/07;OSNP 2008/21-22/326), odsetki przewidziane w art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu w sytuacji, gdy organ rentowy z naruszeniem prawa odmówił jego przyznania, nalicza się od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek. Jak przesądził Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 17 października 2013r., organ rentowy z naruszeniem prawa nie przyznał ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury, choć był do tego zobowiązany wcześniej, niż w wykonaniu prawomocnego wyroku tego Sądu, a zatem popadł w opóźnienie w rozumieniu art. 85 ust. 1 ustawy systemowej, wydając dopiero w wykonaniu tego wyroku decyzję przyznającą ubezpieczonemu prawo do wcześniejszej emerytury od 2 kwietnia 2011r. Od tego czasu był bowiem zobligowany i miał podstawy do wydania decyzji o przyznaniu mu tego świadczenia.

Stosownie do § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 12, poz. 104), wydanego na podstawie art. 85 ust. 2 ustawy systemowej, odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2-5. Natomiast, po myśli § 2 ust. 4 tego rozporządzenia, okres opóźnienia w wypłaceniu świadczeń okresowych liczy się od dnia następującego po ustalonym terminie ich płatności. Jak wykazano powyżej, terminem na ustalenie prawa ubezpieczonego do wcześniejszej emerytury był termin 30 dni od złożenia wniosku emerytalnego z dnia 1 kwietnia 2011r. Tymczasem, świadczenie to zostało mu wypłacone dopiero na mocy decyzji z dnia 12 listopada 2013r. Stąd - jak słusznie przyjął Sąd I instancji - za okres opóźnienia przysługują mu odsetki ustawowe od wyrównania świadczenia, począwszy od 2 kwietnia 2011r. do dnia zapłaty. W tej sytuacji, Sąd II instancji nie znalazł podstaw, by podzielić przeciwne stanowisko apelującego.

Mając powyższe na względzie, na mocy art. 385 k.p.c. apelację organu rentowego, jako bezzasadną, należało oddalić.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na mocy art. 98 § 1 k.p.c. przy zastosowaniu § 2 ust. 1 oraz § 13 ust 1 pkt 2 w związku z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013r., nr 461), zasądając je od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego w wysokości stawki minimalnej.

/-/SSA M.Żurecki /-/SSA J.Pietrzak /-/SSO del. A.Petri

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR